

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ПРАВознавців У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття розкриває сутність сучасних підходів до навчання майбутніх правознавців в умовах університетської освіти. Окреслені проблеми вищої юридичної освіти, висвітлені напрями її модернізації; проаналізовані компетентності, структурні компоненти професійної діяльності юриста і процесуальні аспекти підготовки майбутнього правника в рамках зазначених підходів. Підкреслюється необхідність розвитку творчих здібностей студентів-правознавців у процесі навчання у закладах вищої освіти. Наведені переваги застосування і приклади імплементації сучасних підходів у процесі вивчення іноземних мов студентами-правознавцями.

Ключові слова: компетентність, іншомовна освіта, майбутній правознавець, модернізація вищої юридичної освіти, підхід до навчання, творчі здібності.

© Чижикова О., 2019

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.1-2.161175>

Вступ. Інноваційні процеси пронизують сьогодні усі ланки суспільного життя нашої держави. Встановлення на новому рівні і розширення соціально-економічних, політико-правових, культурних, інформаційних і суспільних відносин України з країнами Євросоюзу потребують новаторського підходу і осучаснення всіх сфер життєдіяльності українського суспільства відповідно до загальноєвропейських норм. Інновації відбуваються і в сфері вищої освіти України, що обумовлено інтеграційними освітніми процесами і об'єктивною необхідністю відповідати високим критеріям і рівню розвитку світових освітніх систем (Іванова, 2016). Науковці підкреслюють, що імплементація таких процесів вимагає формування творчої особистості, готової як креативно освоювати, так і продукувати нове знання,

здійснювати творчий підхід до професійної діяльності (Стаценко, 2016, с.194). Реформування вищої юридичної освіти також підпорядковується сучасним процесам оновлення змісту, цілей і підходів до навчання майбутніх правників.

Необхідність розвитку творчих здібностей студентів-правознавців у процесі навчання в умовах університетської освіти обумовлена, таким чином, сучасними процесами інтеграції і глобалізації, потребою суспільства і світової спільноти у творчій особистості майбутнього фахівця, здатного до нетривіального підходу у професійній діяльності, вимогою з боку роботодавців у спеціалістах з творчим образом мислення, новітніми міжнародними вимогами щодо якості освіти і процесу підготовки конкурентоспроможного фахівця тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка майбутніх юристів, напрями модернізації юридичної освіти є предметом дослідження таких науковців, як О. Бандурка, А. Барська, А.Борейчук, А. Бочевар, Л.Довгань, М. Задояний, В. Іванов, Н. Нижник, І. Оксьом, В. Рижиков, О.Скакун, С.Сливка, Н. Тимошук тощо. Проблеми впровадження у навчальний процес креативного підходу та сучасних педагогічних технологій формування креативної особистості у процесі фахової підготовки, розвиток творчої активності студентів, зокрема в процесі іншомовної освіти, відображено у працях зарубіжних і вітчизняних дослідників: К. Бейлі, А. Крішнан, Ю. Курца, П. Лутцкера, М. Розенберг, Дж. Фехер, Дж. Хадфілд, А. Харіс, С. Бояркіної, Н. Лисанова, Л. Петришин, Е. Стаценко, І. Стрекалової та інших. Водночас практична імплементація засад сучасних підходів до навчання, які зокрема сприяють розвитку творчих здібностей майбутнього фахівця, у процес іншомовної освіти студентів-правознавців не отримала вичерпного висвітлення у науковій літературі.

Метою статті є висвітлення основних ідей сучасних підходів до навчання майбутніх правників в умовах університетської освіти, а також деяких аспектів їх реалізації у процесі вивчення іноземних мов студентами-правознавцями.

Виклад основного матеріалу. Резолюції сучасних науково-практичних конференцій, вітчизняних і міжнародних досліджень свідчать про нагальну потребу

зміни формату навчання у ЗВО (Борейчук, 2018; Іванова, 2016; Одинцова, 2016 та інші). Серед проблем сучасної юридичної освіти науковцями окреслені: перенесення акценту з механічного закріплення шаблонних знань, правових норм і процедур їх реалізації на розвиток творчого потенціалу правника (Одинцова, 2016); активне заохочення самостійної роботи, формування основ професійної активності студентів, запровадження нових форм і методів навчання, зокрема імітаційних, що має підпорядковуватися основній меті модернізації вищої юридичної освіти, спрямованої на формування всебічного розвиненого фахівця-юриста (Задояний, Оксьом, 2012); недостатнє формування у випускників вміння застосовувати на практиці набуті теоретичні знання, підготовка фахівців-юристів з творчим типом мислення, а не лише озброєних ґрунтовними знаннями законодавства та практики його застосування (Борейчук, 2018).

В рамках модернізації вищої освіти, зокрема юридичної, намітилися декілька підходів, що спрямовані на оптимізацію навчання, серед яких: креативний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний. Під терміном «підхід» в науковій літературі розуміють загальну вихідну концептуальну позицію, яка є вирішальною у розгляді і визначенні інших підпорядкованих концептуальних положень, стратегію навчання (Ніколаєва, 1999, с.38); стратегію, вибір методу навчання, що реалізує таку стратегію (Азимов, Щукин, 2009, с. 201).

Креативний підхід, креативна особистість і процес її формування вивчали Дж. Гілфорд, К. Роджерс, К. Тейлор, П. Торренс, Дж. Фрейберг. Необхідність розвитку творчих здібностей студентів у процесі вищої освіти підкреслюється в роботах таких сучасних дослідників, як А. Крафт, Д. Гаспар, М. Едвардс, Н. Джексон, М. Мабік, К. МакГолдрік, Г. Одинцова, М. Олівер, А. Садикова, Б. Шах, О. Шелестова та ін. Узагальнюючи наукові здобутки (Одинцова, 2016; Садикова, Шелестова, 2016; Стаценко, 2016; Харіс, 2016) і на основі проведеного нами дослідження можна резюмувати, що креативне навчання включає: 1) креативізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів-правознавців, творчий підхід у вирішенні навчальних проблем; 2) орієнтацію на розвиток творчих здібностей і формування творчої особистості

майбутнього правознавця; 3) розвиток творчої активності студентів, навчання діяти не за шаблоном, відмовитись від стереотипного мислення, розвиток творчої активності студентів; індивідуальна творча діяльність як визначальна характеристика підготовки майбутніх фахівців; 4) створення сприятливої і комфортної творчої атмосфери на заняттях, використання широкого спектру методів креативного навчання (кейс-метод, синектика, метод проектів, методи проблемного навчання, тренінги, ігрові методи, симуляції, конкурсні завдання тощо); 5) розвиток творчого мислення, стимулювання внутрішніх мотивів навчання; 6) навчання діяти самостійно, трансформація ролі педагога від керівника до співбесідника, координатора, помічника; 7) творчу взаємодію студентів і викладача; 8) забезпечення можливості для прояву творчого ризику, інновацій та уяви, щоб адекватно підготувати студентів до подальшої професійної діяльності тощо. Отже, креативний підхід забезпечує розвиток творчих здібностей, навчає діяти творчо, розвиває креативне мислення; готує майбутніх правознавців до подальшої творчої професійної діяльності. До числа найбільш значущих творчих здібностей можна віднести цікавість, впевненість, наполегливість, новаторство (інновацію), критичне мислення, вміння виявляти і вирішувати проблему, ризикованість, командну роботу, творчу уяву тощо (Харіс, 2016, с. 42). А. Садикова і О. Шелестова (2016) досліджували такі креативні здібності студентів як оригінальність, гнучкість, розробленість, швидкість мислення; чутливість; здатність передбачати; оригінальність думки; критичне і самостійне мислення, самодисципліну тощо. З точки зору професійної підготовки юриста творчі здібності виступають як можливості розвитку особистості в юридичній галузі, стійка потреба правника використовувати закладений творчий потенціал у подальшій професійній діяльності, що обумовлює самореалізацію особистості правознавця у соціальному середовищі.

Діяльнісний підхід являє собою сукупність психолого-педагогічних досліджень, в яких психіка і свідомість, їх формування і розвиток вивчаються в різних формах предметної діяльності суб'єкта (Азимов, Щукин, 2009, с. 58). Концепції психології про діяльнісну сутність особистості та її структуру вивчали Б. Ананьєв, Б. Є.

Давидович, Л. С. Виготський, П. Я. Гальперін, М. С. Каган, О. М. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. М. Садовський, М. Г. Ярошевський, особистісно-діяльнісний підхід у навчанні іноземних мов - І. Я. Зимня; фахова діяльність правознавця висвітлено у працях О. Ф. Андрійко, В. П. Бахіна, М. М. Воппенка, С. Д. Гусарева, В. С. Кузмічова, О. Д. Тихомирова, О. Ф. Фрицького, В. М. Шаповала та інших. Відносно правознавця *діяльність* можна охарактеризувати як особливий вид соціальної активності, що здійснюється фахівцями-юристами з метою отримання правового результату, в ході якої вирішуються професійні завдання з урахуванням і дотриманням чинного законодавства і відповідно до норм права, спрямовану на задоволення публічних і приватних інтересів (Гусарєв, Тихомиров, 2005; Підвінська, 2018). На основі узагальнення наукових джерел (Гусарєв, Тихомиров, 2005; Одинцова, 2016; Скакун, Овчаренко, 1998) можна визначити, що структурними компонентами *професійної діяльності юриста* виступають пізнавально-пошукова (інформатизація щодо юридичних явищ, встановлення істини в кожній конкретній справі), комунікативна (встановлення контактів і взаємодія з іншими учасниками юридичного процесу, спілкування в умовах правового регулювання), організаційно-конструктивна (структуризація наявного матеріалу, аналіз фактів, висунення власних ідей, відтворення обставин правової дійсності та побудова версій, організації як власної роботи, так і роботи з іншими людьми), засвідчувальна (правове закріплення усіх результатів юридичної діяльності у відповідності до норм законодавства), профілактична діяльність (усунення недоліків, самооцінка, відповідальність за прийняті рішення). Характерною рисою професійної діяльності в галузі юриспруденції є творчий підхід до вирішення професійних задач.

Особистісно-орієнтований підхід, представлений у роботах О. Г. Асмолова, І. Беха, В. В. Давидова, В. Г. Кременя, А. Маслоу, Р. Мей, К. Роджерса, О. Я. Савченка, В. О. Татенка, В. Франкля, І. Якіманської та інших, ґрунтується на врахуванні індивідуальних особливостей, здібностей, інтересів і потреб студентів, які виступають як активні, творчі суб'єкти навчальної діяльності; передбачає створення умов для самоактуалізації особистості; стимуляцію зовнішніх і

внутрішніх мотивів; допомогу студентів в усвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті його можливостей, самореалізації та самоутвердженні (Азимов, Щукин, 2009; Кузьменко, 2016; Якиманська, 1995). На основі узагальнення наукових джерел (Борейчук, 2018; Одинцова, 2016; Рижиков, 2011; Скакун, Овчаренко, 1998) можна назвати особливості підходу у навчанні юристів: 1) опору на наявні знання студентів в професійній галузі (інтеграція знань з різних аспектів юридичної науки); 2) врахування здібностей, інтересів та суб'єктивного досвіду при вирішенні професійних задач юридичної галузі і в інтерпретації та оцінці фактів, явищ, подій навколишньої дійсності і професійного середовища, можливість реалізувати себе в професійній галузі через різні види діяльності; 3) створення комфортного сприятливого навчального середовища; індивідуалізація навчання, формування морально-етичних цінностей студентів (наполегливість, нетерпимість до законопорушень, стійкість моральних устоїв, повага до законів, професійна юридична етика, самосвідомість і відповідальність за прийняті рішення); 4) підвищення ролі самостійності студентів в процесі вирішення навчальних задач (тлумаченні законів і інших нормативних документів, порівняльному аналізі вітчизняних і зарубіжних здобутків в різних галузях права, розробці навчальних проектів на правознавчу тематику); 5) створення умов для саморозвитку та самовираження студентів тощо.

Компетентнісний підхід досліджували Н. Бібік, А. Борейчук, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева, О. Федорчук та інші. Серед зарубіжних науковців він представлений у працях Р. Бадера, Д. Мертенса, Б. Оскарсона, Дж. Равена, А. Шелтена, В. Хутмахера та інших. Компетентнісний підхід інтерпретується як позиція суб'єкта, орієнтація на використання відповідних компетенцій та компетентності як засобів або інструментів пізнання (Малафійк, 2015). Поняття компетентності у науковій літературі тісно пов'язане із сукупністю знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності; трактується як властивості особистості, що визначають її здатність до виконання діяльності на основі набутих

знань і сформованих навичок і умінь; готовність і здатність до використання і застосування компетенцій у професійній діяльності (Азимов, Щукин, 2009; Малафіїк, 2015). Таким чином, *компетентність юриста* означає наявність правових та інших спеціальних знань, навичок та вмінь, професійного досвіду, які набуваються внаслідок професійної підготовки та здійснення професійної діяльності (аналізу фактичної інформації, правових елементів проблеми, застосування необхідних методів і процедур) (Гусарєв, Тихомиров, 2005). Компетенція являє собою засіб пізнання, який дає можливість визначити об'єкт і предмет дослідження, здійснити процес його перетворення і отримати результат (Малафіїк, 2015). В процесі вивчення іноземної мови, зокрема майбутніми юристами, компетенція характеризує певний рівень володіння мовою і включає: 1) мовну (володіння системою відомостей про іноземну мову за рівнями: фонемний, морфемний, лексичний, синтаксичний), 2) комунікативну (здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні завдання спілкування, в тому числі в професійній юридичній сфері), 3) соціокультурну (здатність користуватися в процесі спілкування знаннями національно-культурних особливостей країни, мова якої вивчається), 4) стратегічну (здатність заповнювати в процесі спілкування недостатність знання мови), 5) соціальну (здатність вступати в комунікативні відносини з іншими людьми) та інші компетенції. В рамках навчання іноземних мов компетентнісний підхід виражається в здатності здійснювати іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування (Азимов, Щукин, 2009).

Стандарт вищої освіти України бакалаврського рівня в галузі знань - 08 «Право», спеціальності – 081 «Право» (2018) конкретизує *компетентності випускника-юриста*, серед яких: інтегральна (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання) загальні (від здатності до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу; застосовування знань у практичних ситуаціях, здатності спілкуватися іноземною мовою до цінування та поваги різноманітності і мультикультурності; прагнення до збереження

навколишнього середовища) і спеціальні (фахові, предметні) компетентності (знання професійного характеру, уміння і навички їх застосування у практичній діяльності). Окреслені й результати навчання: соціально-гуманітарна ерудованість, дослідницькі навички, комунікація, професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій, праворозуміння і правозастосування.

Серед освітніх *компетентностей юриста* Борейчук А. (2018) зазначає когнітивні (здатність до критичного аналізу і синтезу юридичних явищ, подій, фактів), методологічні (здатність організовувати і планувати свою діяльність, визначати ефективні методи розв'язання задач в професійній галузі), компетентність щодо вирішення проблем, технологічно-інформаційні (комп'ютерні навички і використання освітньо-діяльнісних технологій); комунікативні. О. Федорчук (2010) в свою чергу виокремлює фахово-інформатичну компетентність, пов'язану із ефективним вирішенням професійних задач. О. Скакун, Н. Овчаренко (1998) визначають професійно-ділові (глибока повага законів, працездатність, здатність самокритично оцінювати свою діяльність), інтелектуальні (гнучкість, конструктивність, прогностичність мислення), організаційні, емоційно-вольові (розважливність, витримка) і морально-етичні (принциповість, відповідальність, гуманність) якості юриста як особистості. В структурі компетентності юриста дослідники (Скакун, Овчаренко, 1998) виокремлюють гносеологічну (необхідність юриста стежити за новітніми досягненнями вітчизняної і зарубіжної науки і практики), нормативну (обсяг повноважень юриста-спеціаліста, встановлених законом), функціональну (здатність юриста виконувати свої професійні обов'язки на основі правового досвіду - особистого, колективного, територіального) і особистісну складові. Одинцова Г. (2016, с.4) підкреслює важливість професійної креативності юриста: «наявність відповідної установки як готовності до актуалізації креативності при вирішенні фахових завдань є визначальною детермінантою ефективного процесу реалізації правозастосовної практики юриста, без якої його діяльність набуває ознак формалізму». Отже, чітко визначені компетентності майбутнього

правознавця обумовлюють нагальну потребу модернізації змісту вищої юридичної освіти. Ми погоджуємось з Одинцовою Г. (2018, с. 5) в тому, що «провідним напрямом підготовки майбутнього правника є розкриття та активізація творчого потенціалу».

За результатами нашого дослідження імплементація розглянутих підходів під час вивчення іноземних мов майбутніми правознавцями може бути реалізована шляхом застосування методів активізації навчально-пізнавальної діяльності, що стимулюють розвиток творчих здібностей студентів-правознавців, наприклад:

1. Round table discussion (Women's rights: Have the women already gained equal rights along with men?).

2. Ask and Guess (Criminal Law: Mrs Harrow was a widow and lived alone in a private house in the country. Her rich husband died a few years ago. Twice a week on Tuesdays and Fridays the milkman delivered dairy products to her. One Friday morning he found her dead. On arriving at the scene the police found Wednesday's newspaper and letters which were not opened. The police have found the suspect.) Ask a police officer as many questions as possible to find out more information about the murderer. Give your ideas concerning the suspect and give arguments to prove your opinion.

3. Think creatively with words (students are given a number of words from the learned vocabulary and should build a sentence, using them all; antonym-synonym usage; derivatives formation etc).

4. Discovery learning (The Gerund and the Participle: in which way are they similar? – formulate a rule from the given examples)

5. Solution finding (Family Law: Emma is a French national residing in Great Britain. Karl who is a father of her child is German with indefinite leave to remain in GB. Emma wants to return to France after the breakdown of the parties' relationship, but Karl does not allow her to take the son. Identify the problem, arguments of the parties, find the possible solution).

6. Role – playing (Interests of third parties): Andy is going on a business trip to Italy. His firm wants to open an affiliate there. In order to be sure that his motorbike will be in

safe he asks his neighbour Jim to keep it in his garage, which is now empty. Jim allows Andy to leave the motorbike in the garage. On returning back home Andy found out that Jim took his motorbike without permission. Moreover the vehicle is confiscated by the police in connection with a criminal investigation. Jim in his turn was charged with a criminal offence (bank robbery) with the usage of Andy's motorbike. Andy has to testify in the court. The roles: Andy, Jim, a police officer, a prosecutor, a judge, lawyers. Andy must prove his innocence and non-participation in the crime. What is the standard by which the judge should make a decision about vehicle confiscation? What reason does the judge have to believe that Andy is innocent? Identify legal reasoning, *ratio decidendi*, *obiter dicta*.

7. Idea finding (Proved Innocent) – Mrs Adams, the witness for the prosecution (Mr X is charged with insurance fraud) did not come to testify in the court. What are the reasons? (Use such expressions as *She is likely/unlikely to, it's possible that she, she might (may) have done (modals), certainly, obviously* etc., speculate on *what if* (conditionals: *if/ unless + conditional structures*). What should the prosecutor do in this case?

8. Story-telling (students should compose a story with a given block of words on a certain legal topic) etc.

Продуктивне поєднання зазначених підходів у процесі іншомовної освіти студентів-правознавців забезпечує: мотивацію учіння і підвищення інтересу до вивчення іноземних мов; творчу атмосферу іншомовного спілкування фахового юридичного спрямування; розвиток творчих здібностей студентів-правознавців; формування уміння виявляти проблему, висувати і обґрунтовувати гіпотези, аргументувати і відстоювати власну позицію; розвиток прогностичного мислення; генерування оригінальних ідей; розвиток навичок самостійної діяльності, здатності до доопрацювання і рефлексії власних досягнень; розвиток комунікативних умінь іншомовного спілкування; опанування знаннями в результаті власної дослідницької діяльності, формування необхідних компетентностей цікавим для самих студентів шляхом.

Висновки. В рамках модернізації вищої юридичної освіти намітились декілька підходів, що спрямовані на оптимізацію навчання, серед яких: креативний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний. Таким чином, в рамках визначених підходів процес підготовки майбутнього правознавця в умовах розвитку вищої юридичної освіти має свою специфіку, і повинен включати в себе багато аспектів, серед яких: формування інтегральної, загальних і фахових компетентностей, дослідницьких і комунікативних навичок; формування всебічно розвиненого фахівця-юриста з творчим образом мислення, розкриття духовного, етичного, інтелектуального потенціалу особистості; не лише ґрунтовне засвоєння професійних знань, а й вміння їхнього застосування на практиці, в тому числі у нестандартних ситуаціях; оволодіння творчими засобами навчальної та професійної діяльності; врахування індивідуальних особливостей, здібностей, інтересів і потреб студентів, які виступають як активні, творчі суб'єкти навчально-пізнавальної діяльності. Майбутній фахівець, безумовно, має володіти творчим потенціалом, стійким прагненням до постійного розвитку творчих здібностей. У процесі іншомовної освіти зазначені підходи до навчання майбутніх правознавців можуть бути реалізовані шляхом застосування методів: симуляцій, ділових і рольових ігор, мозкового штурму, дискусій, аналізу виробничої ситуації тощо. Перспективи подальших досліджень присвячені обґрунтуванню дидактичних засад розвитку творчих здібностей студентів-правознавців у процесі вивчення гуманітарних дисциплін з урахуванням концептуальних положень сучасних підходів до навчання.

Література:

- Борейчук А. В. Формування освітніх компетентностей майбутніх юристів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне: НУВГП, 2018. 21 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/9630/1/%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B2.%20%D0%9F%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%85.zah.pdf>
- Гусарев С.Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навч. посібник. К.: Знання, 2005. 655 с.
- Задояний М. Оксьом І. Сучасні підходи щодо модернізації юридичної освіти в Україні. *Публічне право*. 2012. № 4. С. 276-284.

- Іванова С. Інновації в освіті та проблеми реформування системи вищої освіти в аспекті євроінтеграції України. *Матеріали десятої міжнародної науково-практичної конференції «Інтернет-Освіта-Наука»*. Вінниця: ВНТУ, 11-14 жовтня, 2016. С. 200-202.
- Кузьменко Н. Особистісно орієнтований підхід в сучасному навчально-виховному процесі ВНЗ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_4_11.
- Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Слово, 2015. 632 с.
- Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К: Ленвіт, 1999. 320 с.
- Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. М.: Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
- Одинцова Г.Ю. Роль установки у формуванні креативного мислення юриста: дис. ... канд. пед. наук: 19.00.01. Київ, 2016. 252 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/166280/1>
- Підвінська І. Юридична діяльність: поняття, структура, цінність. *Тенденції і перспективи розвитку інститутів права та держави: Матеріали наук.-практ. Інтернет-конференції, (19 квітня 2018 р.)*. URL: <http://www.legalactivity.com.ua>
- Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>
- Рижиков В. С. Зміст та складові професійної підготовки майбутніх юристів відповідно професіограми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2011. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_2_10
- Стаценко Е.Р. Развитие творческой активности студентов вуза как педагогическая проблема. *Самарский научный вестник*. 2016. № 3 (16). С. 194-198.
- Федорчук О. С. Фахово-інформатична компетентність майбутніх правознавців як складова їхньої функціональної готовності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_5_16
- Юридическая деонтология: Учебник / О. Ф. Скакун, Н. И. Овчаренко. Х.: Основа, 1998. 270 с.
- Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения. *Вопросы психологии*. 1995. № 2. С. 3-19.
- Harris A. (2016). *Creativity and Education*. UK: Palgrave Macmillan. DOI 10.1057/978-1-137-57224-0
- Sadykova A., Shelestova O. (2016). Creativity Development: The Role of Foreign Language Learning. *International journal of environmental & science education*. vol. 11. no. 15. p. 8163-8181. – Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1118314.pdf>

References

- Borejchuk A. V. (2018). Formuvannya osvitnih kompetentnostej majbutnih yurystiv u procesi profesijnoyi pidhotovky [Formation of educational competences of future lawyers in the process of professional training]: Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.04. Rivne: NUVHP. 21 p. Retrieved from: <http://ep3.nuwm.edu.ua/9630/1/%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B2.%20%D0%9F%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%85.zah.pdf>
- Husaryev S.D., Tyhomyrov O. D. (2005). Yurydychna deontolohiya (Osnovy yurydychnoyi diyal'nosti) [Legal Deontology (Fundamentals of Legal Activity). *Tutorial*] K.: Znannya. 655 p.
- Zadoyanij M., Oks'om I. (2012). Suchasni pidhody shhodo modernizaciyi yurydychnoyi osvity v Ukrayini [Modern approaches to modernizing of legal education in Ukraine. *Public Law*]. № 4. P. 276-284. (ukr).
- Ivanova S. (2016). Innovaciyi v osviti ta problemy reformuvannya systemy vyshhoji osvity v aspekti yevrointehracyi Ukrayiny [Innovations in education and problems of reforming the system of higher education in the aspect of European integration of Ukraine]. Proceedings of the tenth International Conference «Internet-Education-Science», Vinnycya: VNTU. P.200-202.
- Kuz'menko N. (2016). Osobystisno oriyentovanyj pidhid v suchasnomu navchal'no-vyhovnomu procesi VNZ [Personally oriented approach in the modern educational process of higher educational institutions]. *Visnyk Nacional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny* [Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine]. №. 4. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapped_2016_4_11.
- Malafiyik I. V. (2015). Dydaktyka novitn'oyi shkoly: navch. posib. dlya stud. vyshh. navch. zakl. [Didactics of the newest school] / I. V.Malafiyik. K.: Slovo. 632 p.
- Nikolayeva C. Yu. (1999). Metodyka navchannya inozemnyh mov u serednix navchal'nyx zakladah [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. K: Lenvit. 320 p.
- Azymov E., Shhukyn A. (2009). Novyj slovar' metodycheskyh termynov y ponyatyj (teoryya i praktyka obuchenyya yazykam) [New dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of teaching languages)]. M.: Izdatel'stvo YKAR. 448 p.
- Odynцова H.Yu. (2016). Rol' ustanovky u formuvanni kreatyvnoho myslennya yurysta [The role of the installation in formation of the creative thinking of a lawyer]: Candidate's thesis: 19.00.01. Kyiv. 252 p. - Retrieved from: <http://lib.iitta.gov.ua/166280/1>
- Pidvins'ka I. (2018). Yurydychna diyal'nist': ponyattya, struktura, cinnist' [Legal activity: concept, structure, value] Tendenciyi i perspektyvy rozvytku instytutiv prava ta derzhavy [Trends and prospects for the development of law and state institutions]: *Materialy nauk.-prakt. Internet-konferenciyi* [Proceedings of the Internet Conference], (19 April 2018) – Retrieved from: <http://www.legalactivity.com.ua>
- Standart vy`shhoji osvity` Ukrayiny` : pershy`j (bakalavrs`ky`j) riven` vy`shhoji

- osvity`, galuz` znan` 08 «Pravo», special`nist` 081 «Pravo» (2018). Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>
- Ryzhykov V. S. (2011). Zmist ta skladovi profesijnoyi pidhotovky majbutnih yurystiv vidpovidno profesiohramy [The content and components of future lawyers' professional training according to the professiogram]. *Visnyk Nacional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy*. №. 2. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_2_10
- Stacenko E.R. (2016). Razvytye tvorcheskoy aktyvnosti studentov vuza kak pedahohycheskaya problema [The development of the creative activity of university students as a pedagogical problem]. *Samarskyj nauchnyj vestnyk*. № 3 (16). P. 194-198.
- Fedorchuk O. S. (2010). Fahovo-informatychna kompetentnist" majbutnih pravoznavciv yak skladova yihn"oyi funkcional"noyi hotovnosti [Professional and informative competence of future lawyers as a component of their functional readiness] . *Visnyk Nacional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy*. Vyp. 5. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_5_16
- Skakun O. F., Ovcharenko N. Y. (1998). Yurydychna deontolohiya [Legal deontology: Textbook]. X.: Osnova. 270 s.
- Yakymanskaya Y. S. (1995). Razrabotka tehnolohyy lychnostno-oryentirovannoho obuchenyya [Development of student-centered technology learning] *Psychology issues*. - № 2. S. 3-19.
- Harris A. (2016). *Creativity and Education*. UK: Palgrave Macmillan. DOI 10.1057/978-1-137-57224-0
- Sadykova A. O. Shelestova. (2016). Creativity Development: The Role of Foreign Language Learning. *International journal of environmental & science education*. vol. 11, no. 15. p. 8163-8181. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1118314.pdf>

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ СТУДЕНТОВ-ПРАВОВЕДОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Чижикова Ольга, преподаватель Криворожский экономический институт ДВНЗ «Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана»

olgalehina@ukr.net

Статья раскрывает сущность современных подходов к обучению будущих правоведов в условиях университетского образования. Обозначены проблемы современного высшего юридического образования, освещены направления его модернизации; проанализированы компетентности, структурные компоненты профессиональной деятельности юриста и процессуальные аспекты подготовки будущего правоведа в рамках указанных подходов. Подчеркивается необходимость развития творческих способностей студентов-правоведов в процессе обучения в высших учебных заведениях. Приведены преимущества применения и примеры имплементации современных подходов в процессе изучения иностранных языков студентами-правоведами.

Ключевые слова: компетентность; иноязычное образование; будущий правове́д; модернизация высшего юридического образования; подход к обучению; творческие способности.

MODERN APPROACHES TO LAW STUDENTS' EDUCATION IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Chizhikova Olga, lecturer Kryvyi Rih Institute of Economics of State Higher Educational Establishment "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman" olgalehina@ukr.net

The article reveals the essence of modern approaches to the future lawyers' training in the process of university education. The problems of modern higher legal education and the direction of its modernization are highlighted. It is underlined that today the process of a future lawyer's education is impossible without focusing on the development of students' creative abilities. Among the problems of modern legal educational system the scientists outline: preparation of law-students with a creative type of thinking, the need to develop students' creative activity in the learning process, active encouragement of independent work, formation of the bases for students' professional activity, introduction of new forms and methods of teaching, including simulations, aimed at the preparation of a broad-minded, highly-qualified lawyer etc. Consequently, the educational process in the context of university education should be learner-centered where the law student is an active subject of learning, in which creative cooperation and interaction play a dominant role.

Among key modern approaches to law students' university education the following ones are analyzed: creative, competence, activity, learner-centered approaches. Procedural aspects of the future lawyer's preparation within the framework of the given approaches are presented; future lawyer's competences are outlined. The competences of a future lawyer include: integral general and special ones. The results of professionally oriented education comprise: research skills, communication, professional self-organization, usage of information technologies, creative abilities etc. Among the professional competences of law students are the following: cognitive, methodological and organizational, technological and informational; intellectual; emotional and moral-ethical ones. The structural components of lawyer's professional activities are cognitive, communicative, organizationally - constructive, preventive activities, a creative approach to professional tasks solving. In the process of foreign language training the mentioned approaches can be realized by implementation of such methods as simulations, business games, role playing, case study, discovery learning, round table discussions etc.

Key words: competence, educational approaches, foreign language education, future lawyer, creative abilities, modernization of higher legal education.

Стаття надійшла до редакції 01.01.2019

Прийнято до друку 28.02.2019